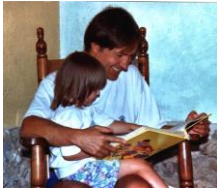

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

APLICA'T EL CONTE!

El gran bé educatiu dels contes

Albert Einstein, responent la pregunta d'una mare inquieta que volia que els seus fills fossin brillants, li va dir: 'Si desitja que els seus fills siguin brillants, expliqui'ls contes de fades i si encara els vol més brillants, expliqui'ls més contes, encara'. Un conte és saviesa condensada. Els contes ens fan sortir de la realitat, del temps cronològic i ens duen a un món interior, diferent, amb un altre concepte del temps, allò que els grecs clàssics anomenaven *kairós*. El contingut dels contes ens defineix al llarg de la història. Ens mostra els nostres defectes i virtuts, ens despulla i ens enfronta a nostre propi destí. La paraula i la narració ens construeixen com a persones perquè és a través d'elles que ens atansem a la realitat i la interioritzem.

Alguns aspectes dels contes:

- Els contes ens permeten "volar", però també tornar al món real.¹
- La curiositat és més forta que el seny i, per tant, en els contes aquest fet porta a situacions fantàstiques.
- Els contes ens porten directament al nostre món interior de somnis i fantasies. Ens vénen a dir que no hem de renunciar als somnis.²
- En els contes es troben presents tots els grans temes que afecten la condició humana.³ Ens aporten un coneixement no racional que té a veure amb la saviesa, un coneixement capaç d'il·lusionar el món.⁴ Els contes ensenyen coses que no tenen a veure amb l'educació normativa⁵ i són indissociables de la justícia,⁶ condueixen l'infant a un punt enlluernador i perfecte.⁷
- Només la ment dels infants és capaç de comprendre els contes en profunditat. Quan és l'adult qui els interpreta perden la seva essència, per molt que l'adult se senti atret per aquesta mena de narracions. Amb tot, l'adult que no s'emocioni per un conte s'ha de començar a preocupar.⁸
- En la nostra infància els contes ens ajuden a entendre temes complexos que no entendríem de forma directe. Necessitem simbolisme, imaginació i narrativa. El prestigiós neuròleg Oliver Sacks deia que s'entén millor la Bíblia que els principis d'Euclides perquè es presenta en forma narrativa i simbòlica.⁹
- Els contes dels germans Grimm són contes d'infants i de la llar, hi ha fascinació i curiositat; en els contes d'Andersen hi ha tristesa.¹⁰ La vida sentimental d'Andersen va ser un desastre complet. Considerava que mai no havia estat feliç. La tristesa i la soledat són presents en els seus contes. El tema central en l'obra d'Andersen és l'ésser que anhela ser acceptat per la comunitat però que està condemnat a l'exclusió i la soledat. Els seus personatges són fràgils però atraients.

— Vivim vides reals però tendim a somniar amb les irreal, per això la realitat virtual i els jocs, les pel·lícules i la literatura de ficció, talment com els contes en la infància, ens atrauen tant.

— La imaginació és la facultat que ens permet abandonar el territori d'allò conegut i previsible per internar-nos al vast camp d'allò possible.¹¹

— Els contes tenen personatges i situacions de vegades horripilants però, curiosament, això fa que trobem la manera de sortir-nos de les situacions complexes; ens preparen per a la vida.

— El drac representa la por que tenim en la infància. El cavaller, l'heroïna, l'heroi... és qui permet que ens afrontem a aquestes pors. El drac simbolitza els impulsos destructius, inherents a la naturalesa humana, l'ello freudià; el cavaller simbolitza l'impuls socialitzador d'aquests impulsos, el jo que permet controlar-los i servir-se de la seva força.¹²

— La simbologia de la bruixa es refereix a la part "dolenta" de la mare i/o el pare, la que ens nega o no ens dona el que volem.

— El tresor a què fan referència alguns contes té a veure amb allò valuós per a nosaltres, o sigui, el que dona sentit a allò que fem.¹³

— Tots els personatges dels contes viuen entre la raó i la bogeria (seny i rauxa), entre la realitat i el plaer.

— La boca és un dels òrgans essencials del desig (petons, paraules, menjar...) per això als nens i nenes els encanta que els diguis allò de "ai, que et menjo!" (allò de "per menjar-te millor!").

— A més esbojarrats són els contes més raonable es torna qui els escolta.¹⁴

— Els contes ens ensenyen que malgrat les dificultats i tristeses a les que hem d'afrontar-nos, la vida sempre val la pena.

— La missió dels contes és revelar la veritat.¹⁵

— Les adaptacions de la majoria de contes populars han estat tremendament negatives perquè s'ha manipulat la seva essència i finalitat, ja sigui perquè no facin tanta por o perquè s'han canviat personatges, situacions o vocabulari.

— Els contes ajuden a asserenar-se perquè és quan dormim que hi veiem clar. El treball que fa el subconscient és vital. No són un pur entreteniment abans d'anar a dormir.

— Els contes esdevenen la literatura de la intimitat en què l'infant es relaciona amb l'adult. La nostra atenció cap a ells facilita que evoquin el seu món intern amb nosaltres. Volen que ens quedem amb ells per tranquil·litzar els temors de la nit, o sigui de la pròpia vida. Els contes i la nostra companyia els dona tranquil·litat i serenitat.

— Els grans teòrics dels contes van ser Vladimir Propp i Bruno Bettelheim. Fins i tot Sigmund Freud i Carl Jung també els van estudiar de prop.

Amb tot, i, curiosament, Maria Montessori considerava que era millor explicar històries reals als infants que no pas contes ja que creia que els contes havien estat escrits per adults i provoquen pors, malsons, patiments i confusió. L'escriptor, periodista i mestre Gianni Rodari era del mateix parer.¹⁶

El missatge ocult de certs contes

- La bella i la bèstia: fins i tot les persones que semblen monstres responen de manera positiva a l'amor.
- La bella dorment: despertar allò adormit que hi ha en nosaltres.
- Hansel y Gretel: darrere de les coses atractives i "llamineres" hi ha grans perills.
- Pinotxo: no és fàcil ser infant.
- Alícia en el país de les meravelles: anar a l'altre costat del mirall, o sigui, al nostre interior, al nostre veritable jo, sense trampa. Mirar-se al mirall però no per veure el que hi ha fora sinó el que hi ha a dins.
- La Ventafocs: la humilitat.
- L'aneguet lleig: no sentir-se estimat per ningú; sentir-se lleig; no sentir-se bé amb un mateix.
- Els tres porquets: el valor de l'esforç.

Nota: per aprofundir més podeu descarregar-vos gratuïtament, de l'apartat Bibliografia de la meva pàgina web, el meu llibre Conte savis on hi trobareu un capítol de fonamentació sobre la utilitat educativa dels contes.

Febrer 2024.

Trobareu els articles anteriors a l'apartat Articles de la meva pàgina web.

---

¹ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, México: Océano, 2012: 40-41.

² Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 26.

³ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 42.

⁴ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 16.

⁵ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 26.

⁶ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 28.

⁷ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 31.

⁸ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 43.

⁹ Oliver Sacks, *L'home que va confondre a la seva dona amb un barret*, Barcelona: Proa, 1998: 230.

¹⁰ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 40.

¹¹ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 86.

¹² Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 93.

¹³ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 50.

¹⁴ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 97.

¹⁵ Gustavo Martín, *Una casa de palabras*, 212.

¹⁶ *Montessori explicado a los padres*, Barcelona: Plataforma, 2017.